

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.01.1961, sp. zn. 3 Cz 5/61, ECLI:CZ:NS:1961:3.CZ.5.1961.1

Číslo: 31/1961

Právní věta: Jak postupovat v případech, kdy rodič, kterému bylo dítě dáno soudem do výchovy, vymáhá na druhém rodiči exekučně výživné i za dobu, po kterou dítě u sebe fakticky nemá.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.01.1961

Spisová značka: 3 Cz 5/61

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 5-6

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Exekuce, Řízení před soudem, Výchova dítěte

Předpisy: 265/1949 Sb. § 57 142/1950 Sb. § 444

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 31/1961 sb. rozh.

Jak postupovat v případech, kdy rodič, kterému bylo dítě dáno soudem do výchovy, vymáhá na druhém rodiči exekučně výživné i za dobu, po kterou dítě u sebe fakticky nemá.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 30. ledna 1961, 3 Cz 5/61.)

Děti rozvedených manželů byly svěřeny do výživy a výchovy matky, otci bylo uloženo platit výživné, podle poslední úpravy 250 Kčs na každé dítě; posléze byl upraven styk otce s dětmi. Dne 19. června 1960 přijely děti k otci, aby u něho pobýly o prázdninách tři týdny podle soudní úpravy styku. K matce se však již nevrátily, ač ona se toho domáhala. Otec navrhl dne 4. srpna 1960, aby mu děti byly nadále svěřeny do výchovy. O tomto návrhu otce dosud opatrovnickým soudem není rozhodnuto.

Dne 28. července 1960 navrhla matka v zastoupení dětí exekuci na plat otcův pro nedoplatek výživného za dobu od 1. června do 31. července 1960 v částce 1050 Kčs a pro běžné výživné v částce 750 Kčs od 1. srpna 1960. Usnesení obvodního soudu pro Prahu 7 byla exekuce povolena podle návrhu. Dlužník podal proti povolujícímu usnesení námitky a zároveň žádal o odklad exekuce.

Obvodní soud pro Prahu 7 povolil odklad exekuce podle § 443 o. s. ř.

Městský soud v Praze změnil rozhodnutí prvního soudu tak, že návrh na odklad exekuce zamítl.

Správně poukázal na to, že může jít o odklad exekuce podle § 444 nikoliv § 443 o. s. ř., ale ve věci měl za to, že podmínky pro odklad exekuce v daném případě splněny nebyly.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že rozhodnutím městského soudu v Praze, kterým byl zamítnut návrh dlužníka na odklad exekuce, byl porušen zákon.

Odůvodnění:

V soudní praxi jsou případy, a to ne zcela ojedinělé, v nichž dítě, které bylo svěřeno jednomu rodiči, je v péči rodiče druhého, který podle soudního rozhodnutí má na ně platit výživné k rukám rodiče prvního. Rodič, u něhož dítě fakticky je, zpravidla se domáhá toho, aby opatrovnický soud změnil rozhodnutí o výživě a výchově dítěte v jeho prospěch. Jestliže rodič, kterému dítě bylo svěřeno do výživy, nevymáhá v zastoupení dítěte na druhém rodiči soudem stanovené výživné za dobu, po kterou dítě je u druhého rodiče, nečiní věc potíží a je jen na opatrovnickém soudu, aby urychleně rozhodl o podnětu na novou úpravu výchovy dítěte. Jestliže však rodič, kterému bylo dítě dáno soudem do výchovy, vymáhá jako zákonný zástupce na druhém rodiči exekučně výživné i za dobu, po kterou dítě fakticky nemá, nastane složitá situace. Změní-li totiž po povolení exekuce opatrovnický soud původní rozhodnutí o výchově dítěte tak, že je svěří do výchovy tomu rodiči, který je dosud ve výchově neměl a platil jen výživné, pak tento rodič již vymožené částky výživného zpravidla ztratí. Pak ovšem je dvojnásobně zatížen, a to jednak náklady na skutečnou výživu dítěte, které po určitou dobu pouze fakticky u něho bylo, jednak placením výživného v penězích na dítě k rukám rodiče, který dítě u sebe fakticky nemá a tedy je nevyživuje. Aby této případné křivdy byl dlužník uchráněn, mají soudy použít vhodných prostředků, které jim náš právní řád poskytuje.

V zájmu urychleného podání exekučních návrhů na vymožení dlužného výživného pro nezl. děti, vytvořila soudní praxe zásadu, že v exekučním řízení proti jednomu rodiči k vydobytí nedoplatku výživného je druhý rodič oprávněn zastupovat dítě bez dalšího (srov. rozhodnutí č. 12/1951 Sb. rozhodnutí čs. soudů). Leč podle této zásady lze postupovat jedině tam, kde jde jen o podání příslušného exekučního návrhu a kde v řízení nevzniknou žádné komplikace. Jestliže však tyto komplikace nastanou a zejména, ukáže-li se skutečná kolise zájmů rodičů, jako je tomu například, jsou-li dlužníkem podány námitky, týkající se zúčtování splacených částek, nemůže dítě, které je vymáhajícím věřitelem, zastupovat žádný z rodičů, nýbrž jedině kolisní opatrovník, ustanovený opatrovnickým soudem. Je pak povinností exekučního soudu, aby opatrovnický soud na tento stav upozornil. Tento postup ostatně některé soudy již zachovávají. Ke kolisi zájmů rodičů i dítěte dochází i v případech shora vylíčených, takže nezletilé dítě má zastupovat i v těchto případech nezaujatý opatrovník a ne jeden z rodičů. Pak bude lze očekávat, že po poučení soudem opatrovník učiní podle okolností případu vhodné kroky k tomu, aby v exekučním řízení nedošlo ani k poškození zájmu dítěte ani k poškození zájmu obou rodičů, jak toho, kterému dítě bylo svěřeno soudem do výchovy a který je fakticky ve výchově nemá, tak toho, který dítě fakticky ve výchově má, ale kterému soudem zatím svěřeno nebylo.

Dalším prostředkem k zabránění případné křivdy dlužníku je § 444 o. s. ř. o odkladu exekuce. Toto ustanovení nutno ovšem vykládat tak, že exekuční soud má sám posoudit, zda skutečnosti, uplatňované dlužníkem v návrhu na odklad exekuce, mohou mít za následek částečné nebo úplné zrušení exekuce, a to i před pravomocným rozhodnutím opatrovnického soudu o změně výchovy dítěte, o které jde. Okolnosti, zda exekuce může být zrušena, posoudí exekuční soud nejen podle obsahu návrhu na odklad exekuce, nýbrž i podle celého obsahu exekučních spisů a obsahu opatrovnických spisů, které si za tím účelem vyžádá. Zjišťování jednotlivých skutečností však exekuční soud nebude provádět, aby nepředbíhal rozhodnutí příslušného soudu o jiných návrzích.

V případě, o který jde, je ze spisů patrné, že exekuční návrh proti otci podala v zastoupení dětí jejich

matka. Ta zastupovala děti v exekučním řízení, i když se jednalo o odklad exekuce a zastupovala je i v řízení o námitkách proti exekuci. Z exekučních spisů je dále patrné, že exekucí na plat byly vymáhány převážně nedoplatky výživného za dobu, po kterou děti byly u otce od 19. června 1960, že nešlo o vymožení nedoplatků ze starší doby. Již z této okolnosti lze se domnívat, že návrh na exekuci měl být též prostředkem k tomu, aby otec byl přinucen děti vrátit. K tomu účelu má však náš právní řád prostředky jiné [§ 251 a) o. s. ř.].

Z opatrovnických spisů je patrné, že otec dětí navrhl, aby děti, které má u sebe od 19. června 1960 byly mu soudem svěřeny do výživy a výchovy. Uvedl závažné konkrétní skutečnosti na podporu svého návrhu. Ježto i další obsah opatrovnických spisů nasvědčuje tomu, že by návrhu otce event. mohlo být vyhověno, měla být již povolená exekuce odložena podle § 444 o. s. ř., aby dlužníkovi nevznikla újma, o které byla shora zmínka, kdyby došlo k nové úpravě výchovy dětí opatrovnickým soudem. Exekuce měla být odložena tím spíše, že odkladem exekuce nevzejde újma vymáhajícím věřitelům, neboť exekucí vymožené částky budou sice dlužníku i nadále sráženy, ale poddlužník je matce dětí zatím neodvede.

Z uvedeného je patrné, že matka zastupovala děti v exekučním řízení při rozhodování o odkladu exekuce a o námitkách exekuce, ač byla zde kolise zájmů mezi ní a otcem i dítětem samotným. Nebyly tedy děti řádně zastoupeny v celém exekučním řízení. Ježto pak městský soud v Praze si za dané situace nesprávně vyložil i ustanovení § 444 o. s. ř., byl jeho rozhodnutím porušen zákon, a to v ustanovení § 444 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 57 zák. o právu rod.